

OCTAVVS I

Eiusdem Liber Octauus.
De Astronomia.

VAc dum geruntur: & Deorum sacer Senatus illos numerorum cōcinētium: repugnā-
tiumq; admirat anfractus ipsamq; foeminā
quadam uenerabilis excellētiae celsitudine re-
uerēdam: non cassum parentē superum credi-
tum recognoscit. Multitudo ē: quae iussa cō-
fiterat: sapientum praesertimq; Pythagoras
cum sectatoribus cunctis: Platoq; Timaei sui
caligosa discriminās arcanis eam laudibus uenerantur. Nupturam
que Virginem sapius cōspicabunda Pallas: quid superdotalis eru-
ditione foeminā comprobaret: exquirat: & ipsa nutum admirantis
affocians. Cyllenius autem nullius magis alumna splendore ac
luculentia gloriatus: huius se foeminā euehit granditate: Sic Phoe-
bo diuulae aliam dotalium intromittere remorante: Ne prioris Pro-
ferae admiratio laboretur: Sacrum paulum fuit: reuerēdamque silē-
tium. Silletus interea: ut Euan cōsecutus pone uietus atq; accli-
nis astabat. Seu marcore confectus atatis: siue anxia inter doctae uo-
cis miracula in eutione comprehensus: an alias poculis turgens.
Tunc etiam nuptialis gratiae nomine prolectatus inundatis le teme-
ti infusione proluerat. Iam dudum laxatus in somnos: forte repente
blandum stertens rante sonitum desorbentis increpuit. Quo terrore
& rapiduli sonitus raucitate concussi eodem se q̄ plures conuerterē
dum: Senisq; prostantis somnum atq; humentis crapulae exundatio-
ne conspectu: risus circūstantium: eo maxime: quo claudebatur ex-
cussus. Tunc quoniam credita iocos nuptialis licentia non uetare
famulitium Veneris: uernaculaq; Bromiales tantos cachinnos cō-
cussis admodum tulere singultibus: ut q̄ plures alios connisos co-
hibere risum: hoc maxime impetulantis prouersionis sonitum: ef-
fusi que cachinni licentiam prouocarint. Denique ut semper impa-
tiens atq; inuerecundis procax ac proteruus assultibus ad eum ala-
cer Cupido atque hylarus accurrat: atque ut depile rubellumque
caluitium senex baculum acclinatus affixerat palmae uerbere per-
crepantis apploso: Eoque sonitu reclamantis risum uelut etiam per-
missum pene omnibus suscitauit.

LIBER

Tunc uix Senex reclusis
 Creperum uidens ocellis
 Circumspicit ridentes:
 Ictuque suscitante
 Stupidum dolens tuetur:
 Frictuque palmarum
 Madida detergit ora.
 Tunc motus increpante
 Baculum rapit Lyæo:
 Ac dum mouere gressum
 Cupit aduocante Lyde.
 Tandem recepta luce
 Superum uidet Senatum
 Percellitur repente:
 Silicerniumque nutant
 Tentat celere cursum

Tunc motibus negatis
 Magis inuolutus astat:
 Celsimque formidantes
 Abeunt pedes tremores:
 Titubansque moliensque:
 Hæret: redit: recurrit.
 Tunc uicta palpitanque
 Turgens cadit senectus.
 Fit maior inde risus.
 Nescit modum uoluptas.
 Donec iubente Baccho
 Satyrus rapit iacentem:
 Scapulisque dat supinum:
 Vuidumque lachi nembre
 Colloque complicatum:
 Vt tribus parem reportat.

Hac iocularis licentiæ a lacritate feruente Satyra illa: quæ in eos
 semper cura habuit informare sensus: Netu ait infelix uel Capel-
 la: uel quisquis es: non minus sensus quæ nomenis pecudalis huius in
 congrui risus adiectione desipere uel dementare coepisti. Antædem
 non dispensas in Iouiali cachinnos te mouisse concilio: ueterum
 que esse sub diuum Palladiaque censura assimilare quenque uel cerri-
 tulum garrientem. A quo etiam tempore Cupido uel Satyrus
 petulantis ausus procacitate dissiliunt. Nempe cum Virgo syde-
 rea: pulchriorque dotalium in istam uenerabilem curiam: ac Deo-
 rum uentura conspectus. Apagesis nec post ad hæc iugales ausus
 lege hymenæia & culpa uelamine licentis obnuberis. Saltem Pri-
 uæ ausculta nihil grauatæ sententiæ. Et ni
 Tam tristibus asperisque Satyræ alioquin lepidulæ uerberibus de-
 mulcatis: cum excusamentis admissi uelut procacis inuolutus tan-
 dem: quæ puellarum intromittenda paratur: inquiri. Ac sic illa nõ-
 dum stomacho senescente: quo in me intuebatur: exorsa:

Astrigera iam sedis iter: cursumque polorum:
 Et sacra multiuagos: qua tollunt sydera flexus:
 Dicere tempus adest: uideo splendescere pulsa

OCTAVVS I

Icti corusciferi: quo tunc laquearia caeli
 Illic bis septem solitus seruire Triones
 Plaustro hyperborea resplendet luce Bootes.
 Hinc: qua deuexo tellus subducitur axe:
 Ignoto Canopos sese infert fulgidus astro:
 Phoebæos pariter currus: rapidoque meatus:
 Et totiens uaria flammantia cornua luna.
 Quin etiam medios: quos nectunt culmina circos
 Obliquæ & rutulis: quo se rapit orbita signis
 Cernere iam uideor: tu fingere ludicra præstas.
 Viliaque astriloqua præfers commenta puella.

Talia adhuc canente Satyra uetitis ille: ac durissime castigat:
 denuo me riuus inuasit. Euge inq; Satyra me ante poetriam fecit co-
 lere. Cepisti me Parmisiaci Gurgitis sitire fontes. lam ne fulgores
 præuades & uultus Deorum! Vbi illud repente discessit: q; irruoria
 semper: lepidi q; uersuria: Inter infana semper deridebas Varum tu
 mores Dicabulis cauillantibus: Saleque contenta! Nec minus Poe-
 turum: Rhetorumque coturno inter lymphatica derelicto. Est q;
 rapido feruebas cerebrosa motu: ac me Sileni somnū ridetem cenio-
 rio clangore superciliosior increpabas. Ergo nec figmenta dimoue-
 am: & nihil leporis: iocique permixti tadium auscultantium recrea-
 bit. Peligni decætero iuuēis uersiculo respisce: & ni tragicus; corru-
 garis. Ride si sapias o puella ride. His me Satyraq; mea alterna diu-
 tula obiurgatione rixatis aliam dotalium Virginum: Delius intro-
 missurus egreditur. Et ecce Globus quidam lucifatheræ. & cō-
 caua peripicui ignis aggestio: ut apparebat intra se quandam uirgi-
 nem claudens miti uertigine sensim uolutus illabitur. Quo candore
 luminis propinquantis plures irradiati refulser Diui: fatalesque
 maxime: Quorum et habitus motusque. Et quicquid in his igno-
 rum credebatur: emicuit. Tunc & ipsa extimi caeli contextio eius-
 dem lucis fulgorib' reuibravit: Quo miraculo stupefacti acrii: ter-
 restresque: mariniq; Diui: & si quos clausa telluris operiunt: Aitre-
 antem que Vranien certe Libyssam apparuisse rati locum confes-
 sionis honoratissime præbuere. Etece subito prosilit quadam
 gemmata: nec minus totis artibus decenter oculate. Huic sy-
 dereus uertex: uibrantesque crines. Verum alæ cum pēnis hyalinis

LIBER

& uolūtādi per mundū remigia crebrius aurata crispātur. Cessabat in māu cubitalem fulgētēmq; mensuram. In alia libꝛ: in quo praemerata diuum itinera: & curius recursusque syderei cum ipsis pologꝛ cardinibus pranotati ex metallis diuersi coloribus apparebāt. Quae ubi in medium q̄ pluribus sibi diis arridentibus uēit: Cateris pulchritudinem: splēdoremq; eius admirātibus ita cōpit.

Multa admodum ratiōis nec eiuidem despicabilis tenēdaq; conuaitu me: si qua sunt industria nra opera: conuenerat reticere. Haec enim uerecūda arbitror ꝑbitatis motꝛ: cursusque ꝑꝑrios ipsis edisserere. Qui mouentur docereq; deos uelle quod faciunt. Tum ē qꝛ ꝑꝑer immensa spacia saeculorum: neꝛ fana loquacitate uulgarer a gyptiorum clauis adytis occultebar. Quippe per quadringētia ferme anozꝛ militia illic reuerēti obseruatiue deitui. Atque utinam ꝑꝑst diluuialis cōsternatiōis excurit in Athenazꝛ que urbem lēga iter capedine restitutam. Nulla me in gracia terre it res illecebra. Nec iactantes crinitozꝛ scopas palliolos non regēdam potius q̄ diuulganda cognouissent. Nunqꝛ ꝑꝑfecto itineris ratiōes: reditusq; uestri in notitiam: ac mortalium curazꝛ illuuiē peruēirent. Sꝛ quoniam utcūq; in graciā notitiā hoiuzꝛ errabūda perueni: sufficeꝛ oportuit: qꝛ qꝛd ab Heratosthene: Ptolomao: Hypparcho: ceterisq; uulgatum. Ne me ultra loquendi necessitas ingrūatet. Tamē quia me alumnantis erudiētisq; Cyllenii reticēꝛ non permittit officium: nriqꝛ studi secreta disculder. Sollertia quoq; nubentis inuitat. Apud uos superi caelestiq; qui uestra recensēbitis metacula: non tacebo:

De Mundo.

Mundus igꝛ ex quatuor elementis: iisdemque totis in spara modum globatus: Terrā in medio: imoq; defixam aeternis cali raptibus circūcurrens circulari quadaꝛ rōne discriminat. Quae qꝛ auscultare physicis in ipso astruendi limine nō dedigner: qꝛ subtiliū corporum teneritudinem suis coactibus circūduētam in quasdam seclat uias. & circuloꝛ intercapedines non aestimat disparari: Sed suis fluctibus adhaerentes naturas undiq; secus globofo ambitu orbibusq; diffundi: Quazꝛ circa medium: quod dixerꝛ centron: aqua primūm aerisq; sequens: Tertiū ignis Cyma cōmemorat: Et tunc quinto quodam corporea substantia temperamento athereos circūuolare fulgores. Quo loco solis ac lunae ac syderꝛ signiferiq; orbis se obliquitas circūducit. qꝛ Cido: Foreticus: Cyma gymnasia retulerūt.

OCTAVVS

Cuius naturæ tranquillitas etiam illum extimum tenet: ambitore
que cursum: qui ex eo q̄ nullis syderibus occulat: ἀνατρος per
hibetur. Si igitur sui similis omnis circūagentium naturæ ambitus
reperitur: nulli possunt atherum tractum circuli uariar. Nos igitur
circulos non ita dicemus: ut liquētis naturæ discrimina corpulēta
fingamus: Sed ut ascensus descēsusq; ad nos erratiū demōstremus.
Neque. n. uel axē: polosque: quos in Sp̄ra anea: quæ Circite dici/
tur: ad intelligentiæ cōpendia affixere mortales. Ego robori mūda
næ rōnis apponā: cui nihil solidius terra sit: q̄ ea; ualeat sustineē.
Deīde cum poli uel ut perforata exterioris sp̄ræ: cauernis emineāt:
& hiatus qdā: cardinesq; fingant: Quod utiq; subtilibus athereis /
que accidere non potuisse cōpetum. Sic ubi igitur intelligentiæ edisser/
tandiq; pposito uel axem: uel polos: uel circulos perhibebo: Ida ali
qua tā prudentia: nō diuersitate cali discretā: sed ipaciorū rōnib; dis
pensetur: Sicq; hēatur: cum euexum: deuexūque mundū dixerō:
cum similis cūctis suis partibus sit: sublimeturq;: uel lateat pro cō
ditione orizōtis: positiōeque terrarum.

De Quinque Paralellis.

Hoc igitur pramonito illud insinuo: q̄ quidā Romanorū non per
omnia ignarus mei: Stellas a stando: Sydera a considendo: Astra ab
Astræo dca fuisse cōmēorat: fabulosiq; cōmētis graui cōpleuere ca
lū. Ego præcepta poti' edisserā disciplinæ: ac decē dici mūdi circulos
asseuero: Quorū alii paralelli: quos equidistātes latine possum' me/
morare: eisdē polos hēnt: quos ipse mūdus. Poli. n. sunt: qui a
centro circuli linea usq; in circūferentia ducta medietatis scētā mē
surā æqua rōne discriminat.

De Primo Paralello.

Vex ex paralellis primus is ē: qui & semper apparens: Et cōtin/
gens cōfinia Finitoris nunq̄mersus assurgit: qui septētrionalis cir/
culus perhibet: Ex eo q̄ cu; ceteris: quæ pment: et gemina sydera
septētriois includit.

De Secundo.

Secūdus autē ex paralellis maximus solstitialis ē: ad quē sol asti
uus accedēs Solstitii sine repull' abscedit.

De Tertio.

Terti' æqnoctialis medi' maximusq; cunctorū: per quē sol secū
do: uel cū i æstiuā flagratiā surgit: uel cū i hyberna descēdit: qua
dam mundi medietate peruectus mensuraz noctis lucis æqualitate
compensat.

De Quarto.

Huic ppinquus brumalis: i quē hyemali sine perueniēs in aqlo

nem. Denuo rursus affurgit.

De Ultimo.

Quintus at: idēq; ultim^{us} australis: Quiq; antarcticus perhibet. Hic merlus: ac uix altiore circuli extremitate orizōtis defixa contingatū tū spacii: q̄ti septentrionalis circulus rōe mōstratur: ei etiaz inuenitur oppositus.

De Coluris.

Cōsequens reor coluros demāre: Quorū pars desuper quadam alia in imo uersat occulta. De quibus nō neicio scriptorū uariā diffinita. Nā alii a septentrionali cardine ī meridianū duci circulum perhibent: Exindeq; sub terras meantē: denuo in arcticū apicem sublimari. Alii uero cōtra a cardine meridiano inchoamenta circuli perhibentes: eundē per arcticū uerticem: unde ort^{us} denuo rettulerūt. Qui q̄dem aliū ab ortu circulū decusantes in .iiii. q̄dras mundi ābitu discreuerunt. Vex: ego: qd̄ Hypparchus me^{us} scriptorū ueritate cōplex^{us}: hos dico a signis zodiaci Cycli uenientes: & tā inter se secūdo cōiunctos: q̄ oēs paralellos angulis aq̄les persecantes in cardines peruenire. Nā unus ab arietis octaua parte natus ābito mundo per polorū uertices ad eandē recurrit. Ali^{us} simili cōplexu mundū a Cācro exort^{us} includit: qd̄ plani^{us} postmodū faciē^{us}. De Obliq.

Vex nunc obliq; sunt edicendi: Quorū signifer .xii. discrimibus interstiti^{us} ex paralellis duos: solstitiale; brumalēq; cōtingens aq; nocturnalem mediū secat. Secundo nūc ad pares angulos aut findit: aut findit: q̄ soli lunāq; iter prabet cu; .v. syderib^{us}. Galaxias uero lacte^{us} obliquoꝝ multo maior ābitu porrect^{us} ēt uisibus approbatur. Nā cōfinitio septentrionalis circuli nat^{us} in finitore; antarcticā regionis acclinās pene totū uidet permeat calam: que; quidem mihi desuper uidentur: qui circulum negauerunt. Superest iā unus e circulis: que; q̄dem: q̄ locis momenti; q; oibus uariat: dubito quid appellem. Hic tamen nouissima supernaq; discriminans: atq; undique in superficiem telluris linea flexu ābientis incūbens: Orizō uel finitor: uel oriens perhibet. Item de Septentrionali circulo.

Sed quonia; expositi circuli breuiter claruerunt. Nunc eorū spacia unde priō cōpera; perhibebo. Ac pri^{us} ad Septentrionalis circuli redeā graditatē: In quo mo^{do} geometrico duo priō signa cōposui ad circulū perducēdū. i. unū: qd̄ centrō. Aliū: qd̄ Spāra; demāret. Itaq; in ipso mundi cardine posui clarius sydus. Atq; ab eo ad Draconis caput: qd̄ iam notauerā; usq; ad finitoris circulū; peruenire lineam duxi: Quā; postea manente centro mente circūagens circu //

OCTAVVS

Ium designauit: atq; ab omni parte spatiū æqle cōplexa. Per hac sydera per sparā circūducta peruenit a capite Dracōis & dextro pede eius: q; appellatur Engonasis ad mediū Caphei pectus: tunc ad pedes priores maioris Vrsæ: inde rursus ad Draconis caput.

De Solstitiali.

Huic circulo cōfinis solstitialis: quē itidē lineari dimēsiōe a cardine mundi in octauā Cancrī partē ducta: quo sol accesserat: solstitio reperimus eundē circulū ambitu potiorē. Per hac tamen signa curuari incipit ab octaua parte Cācri: Cuius oē corpus in lōgitudinem secat ad Leōis pectus ac uentres. Inde ad Ophiuchi humeros. deinde ad caput Cygni. Deinde ad ungulas equi: ac protinus ad dextram Andromadæ manū. Deinde ad sinistru; Persei crus: eiusdem q; sinistꝛæ humerū. Inde ad utraq; Eniochi genua: & proxie ad Geminorū capita: a qbus rursus ad octauam Cancrī ipsius partem.

Aequinoctialis demū circu-

De Aequinoctiali.

lum bis admēsus a poli termino circūactus tā in Arietē q; in Librā linea permeante: per hac signa circulus includit. Ab octaua parte Arietis per totū corpus eiusdē ad reductū; tauri pedē. Inde ad mediam Oriōis aluū. Deinde per editas curuatiōes Idri: Crateraq; & Coruū. Ad octauā; Libræ partem inter duas lucidas signi illiꝝ stellas. Inde ad utraq; Ophiuchi genua. Actum per Aglam ad Pegasi caput: a quo rursus ad octauā Arietis partem. De Brumali.

Brumale; uero circulū similiter signo ī octaua Capricorni parte defixo per hac meā cōperimus. Ab octaua parte Capricorni per totū corpus eiꝝ ad pedes Aqrii. Inde ad Cati ultimā caudā: ac dehinc ad Leporem: prioresq; Canicula pedes. Inde per argo: tergusq; Cētauri ad Scorpionis aculeū. deinde per Sagittæ ultimam partem ad octauā Capricorni partē; circulus reuocat. De Antarctico.

Vltimus ex Paralellis: q; uocat Antarcticus tā tūdem spaciū: quā Septentriōalis includit: Quem qdem meantem: qbus syderibus circules: Ego poteram memorare. Neque. n. mihi ulla caelestis globi portio habet incognita. Sed quonia; per ignotas superiores partes uisibus hoīum distenditur: diceiꝝ pratermitto: ne incōperta falsitatem admiscere uideatur assertio.

Item de Coluris.

Melius Coluros demētemus: l; ipsi quoque aliqd curuationis ab dentes: nō se totos uisibus representent: tamen q; coniectura non erat: poterunt demāri. Atque ita eorū primus: q; ab aequinoctiali par-

te summit atque spicium ab octava Arietis parte contingens ultimū Del
toros angulū: ac mox summū contingens persei caput: dextrumque
eius brachiū: proxime manū secans per septentrionalē circulū ad car
dinem mundi peruēit: A quo per caudam draconis ad sinistram Arcto
philacof: proximeque ad Bootis stellā ductus: dextram Virginis pedes
sinistrūque contingit: In quo octava pars libra ē. Vnde ad dextram
manum Cētauri: qua pātherā tenet: diuisū haud procul ab eo loco:
quo sinistra cētauri unguā tetigit: in regionē incōspicua nobis par
tis obruit. unde emerit infra carū per corpus eius: eueritque cerui
cem ad caput: Atque inde ad octauā partē Arietis redit.

Alter autē Colurus: quod est Tropi / De Tropico.
cus dicitur: ab octava parte Cancri confurgit ad sinistram ex prioribus Ver
sa pedē per ipsum pectus eius ceruicēque: Inde ad Cardinē pertuenit
mundi: Atque inde per clunes minoris Verfa: & bis per draconē ad si
nistram alā Cygni ceruicēque perductus: ultimū Sagitta spiculum
& proxime rostrū Aquilae contingit: a qua ad octauā partē Capricorni
descēdit: Inde haud proculmersus in regionē incōspiciuā: infra Ar
gonē resurgit: cuius & gubernaculū & rectā puppi secās ad octauā
partem Cancri redit.

De Signifero.

Duos iam superēe circulos dubiū non hētur: quos quidē obliquos
dici superius mēorauī: quorum un⁹ Signifer: nō ut ceteri: quos lineali
ter feci: Sed latissimus oium cōprobat: Quē cū in .xii. spacia discer
nerem: singulis .xxx. partes: nō nescia rōnis ascripsi. Verū eius lati
tudine circuli tetēdi in .xii. portiones: ut tantūdem spaciū hēat latitu
do quātū lōgitudini .xii. partes attribuūt: Quod cū factū sit: facile
ē: loco eo: quo de Sole loquor: demāre: Qui per mediā circuli
eiusdē lineam solus fert: Cuius circuli ambitū per .xii. signa admo
dū clara circūagi dubiū nō habet. Nā Galaxias non magis rōne quā
oculis approbat: Cuius ultra regulā: & plerūque deficiens latitudo
a Cassiopeae astro in Scorpiōis aculeum latitudine compensatur.

De Horizonte.

Superest circulus solus finitor: quod ex eo quod semper surgētis de mean
tisque mundi diuersitatibus uariet: certū astroꝝ ordinem non po
terit retinere.

Quid sit spaciū inter circulos.

Iam nunc inter circulos uniuersos quod interstitiū: uel spaciū interca
pedo naturalis immerferit: aequum explicare. Nā inter Septētriona
lem circulū: quē in spacia .viii. resecavi: & inter solstitialē interpa

OCTAVVS

tes tantū dē q̄tū inter est inter .viii. & .vi. Nā idēz interiectus spaciis
 similibus continet. In quo fit: ut maior sit circulus ab eodē interie
 ctu pari spacio: & eiusdē tertia portione. Alia intercapedo inter sol/
 stitiale & equinoctiale q̄z circulos minor est a superiore interiectu q̄/
 tū .iiii. nūeri ad .vi. Ab equinoctiali ad brumalez similis. A brumali
 aut ad austrinū talis ē: q̄lis illa: qua inter septentrionalē solstitialē/
 que circulos interiecta: circulusq̄z ipse austrinus tantū hēt ad car/
 dinem suū: q̄tū septentrionalis ostendit. De Fixis signis.

Peracta iā spaciōz circuloꝝ que breuiter rōe cetera: qua appel
 lantur inerrantia: percurramus. Dubium .n. nō est. xxxv. signis oē
 calū splendet: nisi forte uelit q̄sque eoz gestamina sociare: l; aīa
 lium uocabulis censeant: ut Capra: qua Eniocho superposita: aut
 hēdos: q̄ eius hūeris sustinent: uel serpentē: quez ophiuch⁹ tenet.
 Aut Pantheraz: qua centaur⁹ gestat: qua sydera uelut partes hūda
 sunt potioꝝ. Hęc igr̄ q̄nq; & triginta signa circuli interiacētis am/
 bitu discernunt. Nā alia sunt Aqlonia: alia Austrina. Regione q̄p/
 pe zodiaci: qua Septentriones uersus depicta sunt: Aqlōia perhibē
 tur. Interius at nūeranē austrina. Aqlonis igr̄ hēt partē utraq; Se
 ptenrio Draco: q̄ inter utraq; flexuosus illabit. Arctur⁹: quem
 alii Bootē appellant. Corona Ariadnes: Nisusq; quem alii Engo/
 nasin dicunt. Lyra. Cygnus. Capheus. Cassiopea. Perseus. Delto/
 ton. Eniochus. Andromada. Pegasus. Ophiuchus. Delphin⁹. Aq
 la. Sagitta. Austrina aut hęc sunt. Idrus. Crater. Coruu⁹. Pro
 chion. Orion. Canicula. Lepus. Eridanus. Qui ab Oriōis pede de
 fluit. Coetus. Centaurus. Nauis. Argo. Piscis austrinus. Ara. Naz
 & Aquā: qua ex crater Aquarii fluit: meli⁹ partē signi credimus.
 Et stellā: quam qdā Canopū: qdam ptolemaū appellant: qua su/
 perioribus incōspicua in cōfinio Alexandria incipit appareri: ut par
 tem Eridani flumis extimabo. Hęc discernit zodiacus: q̄ qdēz aq̄
 les. xii. signoz integrat portioēs: Sed. xi. hēt signa. Scorpius. n. tam
 suū spatiū corpore: q̄ Chelis occupat Librā: Cuius superiorez par
 tem pedes Virgīs occupāt. Maiorē uero scorpi⁹: deniq; chelas: qua
 Librā dicim⁹: qdā dixere graii. Horz ergo signoz. xii. noīa: q̄ uul/
 go nota sūt: pratermitto. Quod diuersis circulis distribuant quo

Intelligo ordinis hoc fuisse: ut runda partes signoz.
 quo circulo: spacioue: qua signa sunt: demitatez: S; & magnam par
 tem astruētōis exgrit cōtra ppositū breuitatis. Et q̄ mediaten⁹ ter

tra ue parte: quaedam signa defixis circulis diuersis sua membra dis
crepant. Hanc obscura caliginē derelinquo. Quippe ut cetera tran
seam. Manus interior Arcturi intra septentrionalē circulū ponit
Reliquūq; corpus parti alterius deputat. Caphei corpus mediate
nus septentrionali thorace partito: & diuersis circulis attributo. Ni
sus uero sinistro pede septentrionalis dracōis uerticē calcans capite
solstitialē circulū ascendit: unū brachiū Lyra: alter dans coronā
& alia huiusmodi non minus insuauia q̄ morosa.

Quibus signis surgentibus: quae oriuntur: quae occidunt.

Illud potius attendendū: quibus surgentibus signis: quae ortū faciāt
occidantq;. Nam oriēte cancro occidunt Corona Ariadnes. & austra
lis piscis pars dimidia: ophiuchus a pedibus usq; hūeros: serpensq;
quē detinet prater fauces caputque totum: Bootis ē et medietas. Ori
untur uero Oriō totus Eridaniq; principiū: & in lingua canicu
la lucida stella. Cū autē Leo orit: coronā reliqua contegunt. Au
strinusq; piscis & Ophiuchi serpētis: Bootisque partes. Itēque Aq
ila Nisiq; pars dextra. Oriuntur uero Idri caput: Lepus & Prochion
Caniculaq; pars prima. Oriente autē Virgine occidūt Lyra. Delfi
nus: Sagitta Cygni q; pars potior: Eridaniq; pars ultima. Et caput
ceruicisq; Pegasi. Oriuntur autem Idri pars prior usq; ad Craterem
Caniculaq; tota. & Nauis Argōis: Puppis. Libra surgēte occidūt
pegasi & cygni reliqua portiones: Andromadaq; caput: Caphei que
humeri. Cetus & flexus fluminis Eridani. Oriuntur coronā medie
tata: Nisi dexter pes: & Bootes: & Idri reliquū prater ultimā caudā
cētaurūq; pars: quae in eq̄ spēm figurat. Scorpione autē nascente
occidūt Andromada pars reliqua. Item Caphei pars: quae extra se
ptentrionalē circulū posita: & Cassiopea: & Orionis pars: Eode
tempore oriuntur Ariadnes coronā tota & caput Eniochi: Nisiq;
corpus omne prater sinistram manū. Idri caudā ultima: & Centau
rus totus prater priores pedes. Sagittario nascente mergitur orio
& canicula: & Eniochi pedes. Oriuntur uero totus ophiuchus & Nisi
sinistra manus: & Lyra & Caphei caput: humerique: & centauri pe
des priores. Capricorno oriente occidunt Eniochus totus: & ei
capra hadique. Persei pars sinistra: & Argonis puppis: & prochion.
Inuicē oriuntur Cygnus & Aquila: & Sagitta: & altariū. Aqua
rio oriente occidunt Centauri pars equina: Idri caput: Oritur &

OCTAVVS

equus pegasus. Piscibus ortus occidunt. Idrus totus: & centauri pars reliqua: & crater. Præterea oriuntur Andromada pars dextra: & piscis austerinus. Arietis signo surgente occidunt pedes cætauri & alatiuum. oriuntur uero Andromada sinistra pars & persei caput usque ad aluum & Deltoton. Signo Tauri oriente occidunt Bootis pedes: ophiuch⁹ a pedibus ad genua usque. oriuntur autem Ceti pars reliqua & sinister orionis pes.

Quibus temporibus orientur aut occidunt.

Temporum quoque ipsorum: quibus orientur: aut occidunt: habenda distantia est. Nam quæ transuersa orientur: & recte occidunt: celeriores ortus habent quæ occasus. Contra autem: quæ recte orientur: & transuersa conduntur: tardius orientur. Nam Cancri signum recte oritur: inclinatumque mesatur. I; hoc in capricorno parua inflexione curuet. Oritur autem duabus horis: & duodecima parte horæ. & hora occidit: ac deince minima in isto distantia est.

Leo autem oritur duabus horis & tertia parte horæ. occidit uero hora semis & sexta parte horæ. Virgo oritur horis duabus & dimidia & sexta parte horæ. occiditque hora & tertia parte. Similiter Libra. At Scorpius diminuit ortum: & auget occasum. oritur enim horis duabus & tertia parte: occidit hora semis & sexta parte horæ. At Sagittarius oritur horis duabus: & duodecima parte horæ: occidit & deince horæ. At inuicem quæ transuersa orientur: & recte occidunt: breuiiores ortus occupant quæ occasus. Denique ex his est signum Capricorni: quod oritur hora & deince. occidit duabus horis & duodecima parte horæ. Aquarii uero proximum signum oritur hora & dimidia & sexta parte horæ. Occidit horis duabus: & tertia parte horæ. Sequens hos piscium signum oritur hora & tertia parte horæ. occidit duabus horis & dimidia & sexta hora parte. Eandem mensuram Aries utriusque temporis seruat. Taurus oritur hora & dimidia & sexta parte horæ. occidit duabus horis & tertia parte horæ.

At Gemini orientur hora & deince. Occidunt duabus horis & duodecima parte horæ.

Quod pro diuersitate Signorum dierum notandumque fiat Inæqualitas.

Hæc est Inæqualitas: quæ dies spacia nostri quoque discriminat. Nam cum solis lumē eorum signorum principium: quæ tardi⁹ orientur: ingredis: dum

LIBER

sequentia signa nascunt: diei plixitas pcurat. Vbi uero hae itrarit: quae cito orta demersant: tardi diebus exiguis noctes efficit gradiores. Deniq; hac rō & illis respōdet: q uelut mirā efficiunt qōnez: talia proponentes. Si spaciis aequalib^o omnia signa percensent: ac necesse est diebus noctibusq; cunctis sena signa supra terras eē: oēs dies noctesque pares eē debuerunt. Sena aut signa superstare nō dubium est: totidemque delitescere: Dies quoq; noctesque uariari diuersitatibus spaciōz. Nam Solstitialis dies hēt aequinoctialis mensurae horas. xiiii. & sextantē. Brumalis uero horas. ix. & dimidiam ac tertiā portionē. Vicissim brūales noctes Solstitialis diei tprīb^o porrigunt: Cuius lucis tpra suscipit nox aestiua In tanta uarietate diuersitateq; tprōz. Illud pfecto colligit: Signa aq̄lia nō hnda. Cui conclusiōi & rez uarietas & nra regula refragat. Multiplici. n. clepsydrae appositione mōstratū: oīa signa paria spacia cōtiner. Cū. n. diuersa spacia in ortu hēant atq; occasu: tamē si oīum ortus occasusq; cōpensēs: uidebis ad plenu collata mensuris aequalibus respōdere. Vex hac qōne consumata: alia subtilior de spaciis imparibus obiectat. Dicunt. n. si spacia signoz aequalia sint: aut Sol tardiore cursu quadā signa trāscurrit: aut in diez rō diuersitate mētē. Sed cōstat Solē Gemioz signū. xxx. & duob^o dieb^o excurre. Sagittariū at. xxviii. ceterisq; signis aut adiaci aut detrahi aliq̄s portiones: qd pfcō n̄ fieret. Si aut Sol aequali cursu ferret: aut signa spaciis paribus tēderent. Sol aut eadē ac perpetua celeritate festinat. Relinqtur ut signis spaciōz aq̄litas deneget. S; hunc quoq; errorez opio inueterata cōposuit: quā oēs hactenus credidere. Quēadmodū ipsi mundo sparaq; postrema centron esse terram: Ita & solaris circuli eadē cētron eē: quod oīo falsum eē nō dubium. Nā ut diuersa spacia sunt caelestis ābit^o circuliq; medialis: ita & diuersis cētroz signis punctisq; torquent: Quo fit: ut terra solaris circuli centrū nō sit Sed eccētros habeat. Per uices. n. propinqtates descēsusq; ad terras solaris orbita cursuque summittit. Itēque p signoz cōditiōib^o sublimatur: & cū medietatē linearē in latitudinez zodiaci sol libratu excurret: Orbē tamē solis obliqtas meat^o aut imprimi: aut extollit Quis. n. dubitet cācrū gemiozq; uerbi grā: ī mūdi ardua sublimari: Rursusq; sagittariū capricornūq; pererratis deflexib^o ifirmari: Quod eū ipse zodiac^o signaq; caelo coharētia tātūde a terris ūdiq; secus interstitiū detineat: Solaris tamen circulus: qui subtermeat:

OCTAVVS

aut euehitur: aut descendit. Hinc uenit: ut a sole signa cum dierum
transcurri diuersitatibus uideant. De Planetarum orbibus.

Transcurra rō est signorum celestium atque et circuloꝝ. Nūc plāeta
rū orbis differā: quos quodē nō ab errorib' suis. Nā hisdē solis rōni/
bus cōmeantes nihil licere patiunt erroris. Sed quia diuersa uarietas
mortalibus caligines intētionis effundit: nō planetas: sed planētas:
sicut Orator asserit: mē orabo: sed eos propriis noibus insignitos et ali/
is noibus appellarint. Nā Saturnū Phānōna uocant: Iouēq; Phoe
tonta: Pyroin Martē Venerem Phosphorō Mercurium Stilbonta
noiarunt. Soli uero Lunāq; diuersitas gentiū innūera uocabula so
ciatit. Horū igr̄. vii. illa eo maxime cōfixis syderibus hēnda distan
tia. quod illa cali tantūmō cursibus cōmouent propria statione orna
ta. Hi uero tā mūdānis raptibus auferunt: quod propriis cursibus cō/
mouent. Nā quātū eos reulit diei noctisq; rotatio: tantum nitunt di
uersis cōpensare tēpōribus. i. aut mēse: ut Luna. aut anno: ut Sol. aut
xxx. annis: ut Saturn' & ceteris tēpōribus attributis p̄ spaciōꝝ: quae
circueūt latitudine: aut breuitate: Quae cūcta sydera: sed in ortū per
gere uideant: non tamē aduersū mundū rigido motu: sed obliquo
per zodiaci defixa molunt. Alioq; ex cōtrario partiū suarū motu
mundus stare non posset. Deniq; et peripateticōꝝ dogma cōtendit:
non aduersū mundū hae sydera promoueri: Sed celeritate mundi:
quā seque non potuerūt: praeteriri: Quod quodē: etiā ut uerū sit: meis nō
poterit rōnib' obuiari. Siue. n. Saturnus nimia cū mundo celerita
te cōcertās: uix exiguis cursibus superat. Ac lūa quod tardius incedat
intra trigēsimū diē a mūdi parte eadē praeterit. Siue contra mundū
nitentib' ideo celerior: quia breuiore ambitu orbē circuit Luna: tar
diusq; Saturnus propter latitudinē orbis effusi: Vtq; uelis: meis re
gulis non obstitit: Siquidem suis motus istorum rationibus dispen
satur. Quibus tamen. vii. syderibus unus ē comunis motus: quod oēs
ortum petunt. Alius quod tempōꝝ oēs diuersitatibus atq; accideribus
uariant. Nā ex his. v. sydera: statidēs: recursusq; patiunt. Sol ue
ro: lūaq; cursu cōtinuo rapiunt. Itē hae lumina uicib' obscurant.

Quinque uero sydera nesciunt obumbrari. Tria item ex his cū
Sole Lunaque orbem Terrae circueunt. Venus uero ac Mercuri
us non ambiunt Terram.

Quod Tellus non sit centrum omnibus planetis.

Licet generaliter sciēdū cunctis orbib' plāetarū eccētron esse Tel

LIBER

lurem: hoc est non tenet medium circuloꝝ: quod mundi centro esse non dubium. Et illud generale. vii. oibus aduertendum. quod cum mundus eiusdem ductus rotatione unimoda torqueat: Planetae quotidie in loca: quae diuersitates arripiant circuloꝝ. Nam ex his nullum sydus ex eo loco: unum praedicatum est: eleuatum. Quod si est: dubium non est. clxxxiii. circulos hinc Sole: per quos aut ab solstitio in brumam redit. aut ab eadem in solstitiali linea iubeuatur. Per easdem quippe mutationes comeat circuloꝝ. Sed cum sol praedicatum numerum habeat: Mars duplos circulos facit: Iouis stella duodecies excresecit: octies uicies cumulatis: Saturnus eos circulos: quae paralleli et dicti sunt: circuncurrens: Qui motus omnium cum mundo perueniunt: et terram ortibus occasibusque circueunt. Nam Venus Mercuriusque: ortus occasusque quotidianos ostendat: tamen eorum circuli terras omnino non ambiunt: Sed circa solem laxiore ambitu circulant. Denique circuloꝝ suorum centro in sole constituti sunt: Ita ut supra ipsum aliquando: Infra plerumque propinquiores terris ferant: a quo quidem signo uno et parte dimidia Veni disparat. Sed cum supra solem sunt: propinquior est ei Mercurius cum intra solem Venus: utpote orbe castiore diffusioreque curuet. Nam Luna: quae propinquior terris est: per quos ferat anfractus: interius memorabo. Post cuius orbem alii Mercurium Veneremque: Alii ipsius circulum solis esse concertant. Deinde Martis Iouis ac Saturni: Quos omnes ut suis amplitudinibus metiatur: quod non facile astrologi uoluerunt: ab uno Geometriae concessio assertio est inchoanda: Quod et ipsa suggerit in praesenti: et ab Heratosthene: Archimedeque persuasum in circuitu terrae esse. ccccvi. milia stadiorum et .x. stadia.

Quod circulus Lunae maior sit quam terra: et ipsa Luna minor quam tellus.

Ita ergo ut ab hoc indubitatis rationibus approbetur: Luna circulum centies terra esse maiorem: Qui quidem circulus ipsa luna sexcenties potior inuenitur: Quae duo ex defectibus solis assiduis quantum umbrae Luna subiecta reddiderit: et ipsius umbrae collatione cum ipso luna corpore uera dimensione monstrant. Quae nisi morosa sit: quemadmodum dimensa sum: demonstrabo. Crebro in climate Diameses propinquioris solis defectus: eiusdem ex omni parte totum obumbravit orbem. Sed propinquior climati. i. Diarhodii portio obscuratio apparuit. In climate uero Diaboristhenis nulla obsistere parte Sol totus eluxit. Unde: quoniam clima Diarhodii quot stadia contineat: manifestum est. Repperi duo de uigesima parte terrae umbram: quam luna fecerat: continere. Sed quoniam maius corpus eius est: quod umbrae metaliter iacit: quam ipsa umbra ex climatibus: quibus per

OCTAVVS

parte Sol obscurabat: dextra leuaq; cōpertū ē triplo maiorem eē ipsam Lunā umbra sua. Ergo collectū est lunā sexies minorē orbe terra: pradiētis rōnib' inuēiri. **Quod Lūa miōr sit orbe suo.**

Luna autē minor ē orbe suo sexcēties: qđ clepsidris intelligi potest. Duobus .n. uasis aeneis fusilibus positis unū uacuū inferi: aliud superius aqua plēnū pone. Obsua autē lunā ortū: & stella fixā in maiori cu; ea orientē. Et cu; cōperit corpus lunā ex superiore parte supra terras apparere: cito superioris uasis aqua: uidet; plēni ceteru; aperit: ut simul cū incipiēte luna oriri aqua fluere in uas inferius incipiat: & doct totū corpus appareat: fluat. Cū autē tota supra terras apparuerit luna. Statim primū uas: in qđ aqua fluxerat: subtrahas: & aliud apponas: in qđ aqua fluat: donec nocte alia renascat illa stella: qua i priore nocte cū lūa oriebat. Et cū illa orta fuerit: superi' uas: unde aqua fluxerat: tollas. Deinde metire totā aquā: qua in spatio .xxiiii. horarū fluxerat ad mensurā illā primā: qua cu; corpus lunā prius i primū uas fluxerat: & inuēies sexcēties aquā exire qđ in lūa circulo fieri nō dubiū ē. i. sexcēties superat spaciū corp' lunā. Vñ colligas circulu; eius toties eē maiorē. Lūa at miōr ē orbe suo sexcēties: quot clepsidris fusile ipōas: Atq; emersa oī subtrahas primū: & aliud uas appōas: doct nocte alia renascat: adiecto ad circuli spatia. & quot excurrat partibus: & ipso item lunā corpore: quoniā de circulo hoc quoq; eē nō dubiū ē: inuēies sexcēties aquā excreuerit: unde colligas circulū ei' toties eē maiorē. Si ergo ipsa luna maior sexies terra: sexcēties circul' ei' maior lūa. Vides lūarē circulū cēties maiorē eē tellure. **Quorū plāctarū orbes Luna fus-**

Quo mōstrato alios circulos uideamus. Sed qđ du' percreuat. bitet iolarē circulū duodecies q̄ lūa eē maiorē: Cū q̄ illa mēse: ille xii. percurrat. Martis uero circul' uicies q̄ter potior inuēit. Iouis cēties & q̄dragies q̄ter. Saturni trecēties tricēs & sexies. Vñ si nūerus intētiōib' supputet. Et quot stadia Saturni circulus hēat. & quora ei' portio: oīs terra sit: inuēit. Nā si cēties lūa circul' maior ē terra. Lūa autē circulo .cccxxxvi. maior saturni. Maior ē igr Saturni circulus oī terra tricesies ter milies & sexcēties. **De Luna meatu.**

Nunc ia; lunā meatu;: quā terrā propinq; or ē: uideamus: quā quidem menstruum habere lumē physicoꝝ assertione persuasū ē. Cum q; sit semper plēni orbis esse non dubiū est. Nā si ab illa parte: q̄ se subiicit Soli: omni hemisperio collustrat ēt trigesima nobiscu; nullū lumen oñdit: Superne q̄ sole; spectat plēo lumine relucescit.

Deniq; cū discedens a sole a latere cū coeperit intueri: pro parte etia; interius lumen acquirit: donec e regione posita ab hac parte: qua nobis est uisibilis: collustrat. Circuit. n. eius globū undiq; secus solis nitore: & ei parti: quā totā tūc aspiciat: lumē indulget: cuius luminis radii in terras quoq; luculentiores peruēiunt: ut si quis ex speculo lumine repercusso effigie lucis excipiat: Qua quidē luna: cū eū in oriētis partib; cōprehenderit: obscurat: & cū in occasu deseruerit: lucefcit. Cuius primi luminis effigies quibusdā uelut cornib; circulara uo uoidē dr. Cū uero. xc. partibus a sole discedens orbe. ei; mediate nuside; radi; luminari; dicitur: o; perhibet. Sed praedictis partibus cū alias. xlv. adiecerit: perhibet αὐτὸς ἑξ ἑαυτοῦ. i. maior dimidia: minor plena. Cū uero. clxxx. partibus a sole discesserit: cōtrario posita totā parte; quā terris oppōit: illuminat: πρὸς ἑλ. voc perhibetur. Ac dehinc deficiēs suat tū praedictis partib; noīa mēorata: Quae quidē. xiii. orbis sui partes die nocteq; transcurrit: cum pro latitudine circuloꝝ: quos obeūt eodē interstitio Mars dimidia;: Iupiter duodecimā unius partis: Saturnus. xxviii. unius portōis: excurrat. Vex luna circuit totum significat. xxvii. diebus & bisse. Sed Solem xxix. diebus: & media diei noctisque parte cōsequitur: quod ideo tardius praenit: quia cū suū peregerit circulū: Ex quo sol ab eodē loco: quo ei lumē dederat: excucurrerit: & in signo pximo: aut ēt altero reperit. Nā si in Libra: aut Scorpii: aut Sagittarii ultima parte lumen acceperit: Nō eū in sequēti signo: sed in altero consequitur: Hęc. n. aliquādo tria signa trāscurnt: Quēadmodum his cōtraria plerūq; bis inuenit. Nā quoniā ibi sol. xxx. diebus & in gemis. xxxii. morat. Luna: quae. xxix. diebus & dimidia parte euz; cōsequitur ibi utiq; poterit inuēire. Vex eadē luna aliquādo. xiiii. dieb;: aliqñ xv. plerūq; xvi. plenū perficit lumē: Ita tamen ut in eodē deponendo cōpenset. Nā si. xiiii. die lumen impleuerit. xv. diebus amittit: ut dieꝝ rō integra concludat. Vex eadē luna implet annū suū. ccc liiii. diebus. Nā. xii. ei; coitus hoc nūero peragunt. Sicq; fit: ut annus solaris dieb;. xi. maior habeatur: quod intercalationum diuersitatibus compensatur.

De XII. Partibus Latitudinis Zodiaci.

De Latitudis partib;: per quas Luna cōmeat: edicāus. Nā in zodiaco. xii. eē latitudinis partes superius intimaui: per quas diuersis modis sydera spaciānt. Nā alia per. iiii. partes. Alia per. iiii. Alia per

OCTAVVS

viii. quā adā per oēs. xii. deferunt. Sol. n. in nullā excedens partē in medio libramēto fert̄ absq; ipso Libræ cōfinio. Nam ibi se aut i austrum aquilonēq; deflectit ad dimidium fere momētum. Lūa autem per oēs. xii. currens nunc in aquilonē prouehit: nūc in austrū deueniēs infimat: utriq; momētis excurrēs: Sicut Hypparch⁹ quoq; cōsentit. Deniq; obligati ei⁹ uocabulū cōstitutū: ut tere ἡλιος ὅς dicat: ita tamē ut descēdēs ascendēsq; ipsam solarē lineā: quaz mediā iter tenas utriusq; lateris partes eē mōstrauit: aut acutis: aut spaciolis angulis secet: nec possit tamen ad idē: hoc ē ita: ut ē posita: eodē mēse: eadē parte sic ad Solē reuerti eadē latitudis portio: nisi mense. ccxxv. hoc ē anno. xix. Nā ut sub eadē die atq; hisde; ppriatibus sydez inerrantiū ad idē redeat: faciūt āni. ly. Ut uero etiā planetaz hisdē rōnibus sub eadē spē cōtingat: anni magni plixitas spectanda. Vex eadē luna cōsecās solarē lineā in aqlone scadit: uocatur ὕψομενῆ. Cū ab aqlōe ad solarē lineā redit dē ὕψος ταπρνομένῆ. Cū a solari in austrū descēdit: ταπρνος ὑπομένῆ. Sed idē ascēsus descēsusq; faciūt utriusq; lumis obscurationē. Nā cū luna scādens descendentēq; in solarē lineā incidit: si trigesima ē: hoc est oī corpore subiecta Soli: obscurationē Solis terris facit. Suo. n. corpore subter se positus obscurat aliis partibus terra Sole: qua nō regitur relucēte: Quā obscurationē eadē nō cunctis mēsibus facit: qā non semper trigesima in eadē solari linea reperit. Sed aut sursum aut deorsum posita: ne possit obstare: transmittit.

De Defectu Luna.

Itē Luna defectus fit: cum in cōtrario Luna posita: hoc est. xv. in eadē linea Solis umbra terra metaliter infuscat. Nā Sol umbrāz terra in suā lineā mittit: Quā si Luna corpus intrarit: Quoniā uidere lumē Solis terra obstare nō poterit: lumis soliti adēptōe surue scit. Alias cū in superiore aut inferiore latitudinis loco fuerit pleni lumis effigie relucescit. Deniq; ideo intra. vi. mēsem defect⁹ non potuerunt iterari: qā aut. xv. aut prima in eadē Solis linea per. xii. partium latitudinē spaciāt. Deinde nō poterit intēiri. Vnde si ab Aqlone rediens ad solē in laterē proximo posita non obsistit παρὰ τὴν αὐτῆς ὕψοδος οὐ φαίνεται: Quā si a laterē Septētrionis trāscurrēs coit: & obsistit παρὰ τὴν ἀνατολῆς ὕψοδος memorat. Si ab Austro ueniens: nec obsistens lumen acceperit παρὰ τὴν ἀνατολῆς ὕψοδος

γὸς οὐ νότιον fecisse dī. Si autē ad solarē circulū ueniens ab Au-
stro obstiterit Soli ἀνατολῆς οὐ νότιον fecisse dī: Ha spēs di-
uersitatesque luna superā mutabilitatis uarietate confunduntur.

De Cursu Solis.

Nam Sol: quem gemino diximus meare motu: quippe ab ortu
aut cū mundo corripit: aut ipse suū circulū contra mūdū per obli-
qua distendit: Vex ex ea parte: qua cū mundo uoluit: quotidie or-
tus sui lineā mutat. Et quoniā oēs ductus: per quos uoluit: circu-
los appellamus. clxxxi. eosdē esse dubiū nō habet. Nā siue a Can-
cro deicēdat: per eosdē usq; ad brumalē circulū currit: Siue a Bru-
ma in solstitiū ueniat: per ipsos denuo reuoluit: Qui qdem secan-
tes secūdo zodiacū: cōtrarius signis perpetuo lineant. Nā prim^o arie-
tis circulus primus ē Libra. Itē trigelimus arietis trigelimus ē Li-
bra. Itē Tauri prior: Scorpiōis est primus. Sic igī. ccclvi. partib⁹
fiunt. clxxxiii. Circuli: quos oēs paralellos appellam⁹: & ex cōtra-
rio: ut dixi: signa hisde; partibus secant. Ergo his hos circulos annu-
os. ccclxy. diebus & quadrante diei peragit: siue ad solstitialē circu-
lum tendat: siue exinde reuertat. Illud et nō tacendū. q̄ cum duo
sint hemispheria: Vnū ab æquinoctiali circulo in septentrionē: Aliud
in Austrā ab eodē æquinoctiali: tamē Sol diuersa utrūq; rōne discur-
rit. Cū: ut dixi: paria sint signa partis utriusq;. Vex id: qđ ad sol-
stitialē cōsurgit. clxxxv. diebus & quadrante diei noctisq;. Id autē:
quod ad brumalē deprimit. clxxx. diebus peragit: quod utiq; illa
res facit: q̄ ecclētron solis circulo dixi esse Tellure;. Et in superiore
hemispherio alteri⁹ tolli: in inferiore ad terrā cōfinia p̄p̄quare. Du-
bium autē nō est citius trāscurrere breuiorē sinū: tardiusq; diffusū.
Vex sol: cū ad Cancrū ab æquinoctiali parte cōscendit: astatē praestat
hoibus: quos inter solstitialem septentrionalemq; uiuere: dubium
nō habetur. Cū; ab eodem Cancro in æquinoctialē Libram de-
scenderit: Autūnum facit. Cum uero ad brumalem lineā; recedit:
Hyems habetur. Propterea q̄ calore dimoto torpor inuadit. Rur-
sum cū a Capricorno hyemali in æquinoctialem arietem surgit:
Vernum tempus arridet. Exhinc denuo in Cancro Aestas torrida
renouatur. Sed econtrario perferre oīa non dubitatur Antipodas:
quorum astatem Capricornus facit: hyemē Cancer: Sol tenens æq-
noctia utrique parti temperiem.

De Accessu Defectuque dierum ac noctium.

OCTAVVS

Iam illud superfluum; puto noctium accessus defectusq; memorare. Cum pares pro rota sint æstiuis diebus hyemis noctes; & hyemalibus diebus noctes æstiuæ: unaque æquinoctialis nox: quæ bis anno contingit: par sit diei suo. Nā cum ab æquinoctio uerno in cæcrū sol meat: omnes dies maiores sunt noctibus suis. Itē ab autūnali æquinoctio usq; ad brumā minores dies noctibus dilatatis.

De Climatibus octo.

Minimus at anni dies brumalis est: q; habet horas. ix. Maximus autem Solstitialis habet horas. xiiii. I; hoc pro climatū rōnibus uarietur. Nam climata octo sunt. Sed proximū solstitiali Diameroes. Deinde alterum Diasyenes. Tertium Dialexandrias: quod ducitur per Cyrenas in Africam Carthagini ab Austro adiacentem. Quartum & medium ex omnibus Diarhodii: quod per mediam Peloponnesum Siciliamque ductū ad ostiū Bethys peruenit. Quintum est Diaromes per Macedoniam & alteram partem per Gallias & Lusitaniam ad Tagum descendens. Deinde sextum per Hellespōtū Thraciamq; & continet Germaniā Gallias. Septimū Diaboristhenes per ponticum mar: & ab altera parte germaniā Britanniamq; praecidet. Ultimū est ultra Meotis paludes: & infra riphæos montes.

De Æquinoctialibus diebus secundum climata.

Ergo secundū climata dies dicant. Diameroes maximus dies habet æquinoctiales horas. xiiii. Minimus dies. xi. Diasyenis maximus dies horas habet. xiiii. Minimus. x. Dialexandrias maximus horarum. xiiii. minimus. viii. Diarhodii maximus horas. xiiii. & bisse & minimus. ix. Diaromæ maximus. xv. minimus. viii. Diabelle spōtus maximus horas. xv. minimus. viii. & bisse. Diaboristhenes maximus horas. xvi. & bisse minimus. viii. & trientem. Diariphæon maximus horas. xvi. minimus. viii. Deinde cum prope cardines accesseris: longior dies semper breuiorq; nox fiet. Deniq; colligit sub ipso uero cardine semper diem esse. Interea his climatibus: quibus crescunt decrescuntque luces. Sciendumque a Bruma ita dies accrescere: ut primo mense duodecima eiusdem temporis: quod additur æstati accrescat. Secundo mēse sexta. Tertio quarta. Et quarto mense alia quarta. Quinto sexta. Sexto duodecima. Illud quoq; manifestum. q; zodiacus circa Cancrum Capricornumq; flexior æquinoctialem pene directum secat.

De Stella Mercurii.

Haecenus de Sole. Nunc planetarum cursus conuenit intteri: Eorumque praecipue: quae circa Solem peragratoe mundana uoluunt. Nam Stilbon pene anni circulum ducens per .viii. latitudinis partes alterna incitus diuersitate discurret. Huius Venerisque circulos epicyclosque esse superius memorauimus. non intra ambitum proprium rotunditatem telluris includere: Sed de latere terrae quodammodo circumduci. Qui ut oriri subinde occidereque uideantur: mundani motus raptibus inuoluunt. Sed idem Stilbon: Soleque ex diuersis circulis comiterur: Ab eo tamen nunquam ultra .xxxii. partes poterit aberrare: nec duobus signis absistere. Nunc praeteriens: nunc consistens: aut certe regrediens: qui quidem diuersis Schematibus uariatur. Nam exiguam partemque temporis spacium faciat: tamen & ortus facit & occasus. Quippe ubi radiis solaribus conditione partium liberatus ante emergentis splendorem Iubaris uibrandus apparet ultra terrarum orientem subleuatus. Nam a Cronico ortu hic nunquam poterit eleuari. Quippe in Diametro Solis posse positus euenire sideribus diametrum in signo septimo perhibet. Ita fit: ut iste: qui ultra signum & alteram exiguam portionem sequentis abesse non poterit: non illic contingat ortu a Cronico subleuari. Denique nec contrarium eidem nouit occasum uel ortum: Sed ortum itidem uespertinum facit. Cum post occasum solis luminis sui libertate clarescit. Item occasus duos habet: Vnum cum ante Solem parere solitus claritate radii superuenientis occultatur. Alium cum itidem retrogradatione sui uicinia Solis admotum idem patitur in occasu. Ab eo quippe Solis lumine intra .xx. momenta abesse non poterit: sed maioribus partibus aberrabit: qui ultra secundum signum non poterit inueniri: Et haec tamen obscurationes ortusque perspicuus quarto quoque mense nec id tamen semper offendit.

De Stella Veneris.

At Venus: quae ab aliis Phosphores nominatur: a Pythagora Samio: cum suis ostensa est terris rationibus peruestigata. Et ipsam circa anni confinium habere circulum proprium perdocetur. Nam .ccc. diebus & aliquot: latitudinis uero partibus .xii. luna similis peruagatur. I. momentis a Solis orbe discedens: sed plus a .xvi. partibus aberrare non ualeat: Et tamen in suo posita circulo eum uaria diuersitate circundat: quia aliquando eum transcurrit: aliquando subse-

OCTAVVS

quiritur: nec comprehendit. aliquando superfertur. non nunq̄ subiacet. Quippe quæ non annis omnibus reuocet cursum. Tunc etiam retrogradatur ultra anni circulum tardior collustrat orbem.

Cum autē directo cursu meat: et undecimo mense circulum complet. Nunc faciens ortum ut in Luciferum: nūc post occasum Solis effulgens: Vesper uel uesperugo noīatur. Sola de .v. syderibus umbram reddit ut luna. Solaque fulgori Solis emergentis diu conspicua nō cedit. Quæ quide; in ortu matutino: plerūq; quatuor mensibus immoratur. In uespertino uero nunq̄ plus uiginti diebus. Verum tam uisus eius q̄ occultationes. xix. mensibus restauratur.

De Stella Martis.

Nam Pyrois siue Martium sydus ultra Solem means propriū etiam ipse circum telluris eccentricon meat. At annis prope duobus in latitudine quinq; partes excurret: Cui l; cum duobus superpositis ortus: occasus: stationesque: ac reditus uideantur eē communes: tamē: & altitudinem propriā: & stationē primā: & Absidē suā exceptam ceteris nouit. Nam eius altitudo. i. ubi se eius circulus a terra altius tollit: sub signi Leonis regione consurgit. Statio uero specialis eius prima. Nam utpote Soli coniunctus de proximo etiam in quadratura eius positus radios sentit. Quippe in nonagesima parte ex utroq; eius latere remoratur. Abside et habet: recessumq; sublimē in Capricorni confinio: hoc ē sub eius uigesima nona parte.

De Stella Iouis.

Stella uero Iouis Salutaris ad omnia: utpote superior. xii. ānis longitudinē propriæ circūactionis excurret. Per latitudinē uero quinq; partium spaciatur. Altitudo eius circuli in Virgine reperitur. Absis uero in Canceri decimaquinta portione. Qui ascensus: descensusque eccentricon eē terram ipsam quoq; circulū contestatur.

De Stella Saturni.

Phænonis autē hoc ē Saturni præaltius omnibus sydus modico minus annis triginta circulum suum per longitudinē circūcurrit. In altitudine uero tribus statum: aut et duabus partibus peruagatur. Altitudo qui l; eius circuli in Scorpionis signo grandescit. Vex Absis ipsius Libræ uigesima portione ortus tam ei q̄ duabus inferioribus sunt similes: cum ultra partes duodecim eos matutini radius non præcesserit Solis. Tunc quippe matutinum ortū facere

perhibetur. Occasum autē cum sole dimerso rēota tot partib' poterunt apparei. Est & alius ortus: qui $\chi\rho\nu\nu\kappa\acute{o}s$ perhibet. Cū sole intra orizontē demergēte de oriētis facie clarūplāeta nascētis syd' emergit. Occultatōes uero eoz' fiūt: cū radio cōsequente proprii luminis uibratum amittunt. Deniq; a partibus. cxx. matutinas stationes efficiūt: Moxq; in cōtrario in. clxxx. partibus exort' faciūt uespertinos. Itēq; in alio latere in. cxx. partib' uicinātes stationes faciunt uespertinas: quas ēt secundas dicunt: qui superiores primas eē dixerunt. Consecutus autē radius intra. xi. partes: eas opprimit: & occultat: Sed cursus diuersitates: altitudinēque causas consistendi: retrogradiendiq; atque incedendi omnibus supradictis importat radius Solis affulgens: qui eas percutiens aut in sublime tollit: aut in profundum deprimit: aut in latitudinem declinare: aut retrogradare facit.

Explicit Liber Octauus.

Eiusdem Liber Nonus.

De Musica.

Am Facibus lassos spectans marcentibus ignes
 Instaurare iubet tunc hymenaea Venus.
 Quis modus inquit erit? Quo nā Sollertia sine
 Impedient thalamos ludere gymnasia?
 Dirigit comis blandisque assucta uoluptas
 Et nolter pallens contrahit ora puer.
 Ipsa etiam fulcris redimicula necere sueta
 Flora decens trina anxia cum Charite est.

Nec melictum tecinens modulatur tibia carmen:

Nec dulcis temptat psallere Melpomene:

Omnia qua tenero moris seruescere ludo

In cumulum docta uocis honore tacent.

Nec Suada illecebris Sponsalia pectora mulcet:

Nec stimula incenso allicit aculeo.